

کنوانسیون حقوق طفل

قدرت اجرایی کنوانسیون طبق ماده 49 دوم سپتامبر 1990

مصوبه 20 نوامبر 1989

دیباچه

بر اساس اصول پایه ای سازمان ملل متحد که از طرف تمامی نمایندگان جامعه بشری عضو آن پذیرفته شده است، احترام به ارزش ذاتی و برابری خدشه ناپذیر حقوقی انسانها ترسیم گر آزادی، عدالت و صلح در جهان است.

ملتهای دنیا بر مبنای همین اعتقاد به مقام و منزلت انسانی، خواهان سعادت عموم بشری در قالب پیشرفتهای اجتماعی، بهبود وضعیت زندگی همراه آزادیهای هر چه بیشتر هستند.

با اعلام پذیرش اعلامیه جهانی حقوق بشر از سوی سازمان ملل متحد و تضمین بهره مندی تک تک افراد بشری از حقوق مندرج در آن بدور از وابستگیهای نژادی، جنسی، مذهبی، فرهنگی، سیاسی، مالی، قومی و یا هرگونه تبعیض دیگری.

و با توجه به اینکه سازمان ملل متحد در اعلامیه جهانی حقوق بشر به رعایت حقوق ویژه ی طفلان و حمایت آنها تاکید کرده است.

و با آگاهی به اینکه خانواده، واحد ساختاری جامعه و مکان رشد و پرورش تمام اعضای آن و به ویژه شکل دهنده ی شخصیت طفلان است.

و اینکه طفلان برای شکوفایی خود نیازمند داشتن خانواده ای هستند سرشار از محبت، عشق، تفاهم و احترام.

و با این یادآوری که باید طفل را برای فردای جامعه آماده و او را مطابق ایده آل های اعلام شده از طرف سازمان ملل یعنی آزادیخواه، باشخصیت، صلح جو با روحیه ای دارای تفاهم و همبستگی تربیت نمود و با توجه به ضرورت حمایت ویژه طفلان مطابق مصوبات بین المللی مختلف و از آن جمله:

قرارداد ژنو در سال 1924 میلادی در باره حقوق طفلان، قرارداد رعایت حقوق طفلان از طرف مجمع عمومی سازمان ملل متحد در بیستم نوامبر 1959 میلادی، اعلامیه ی جهانی حقوق بشر، پیمان بین المللی در باره حقوق سیاسی و شهروندی (بخصوص در ماده 23 و 24 آن)، پیمان جهانی برای حقوق اجتماعی، سیاسی و فرهنگی (بخصوص در ماده 40)، اسناد و اساسنامه های دیگر تشکل های بین المللی که بنفع طفلان فعالیت میکنند.

و بدنبال آنچه در اسناد حقوق طفل ذکر شده است، مبنی بر اینکه: طفل بخاطر عدم بلوغ جسمی و روانی خود، نیازمند حمایت ویژه حقوقی قبل و بعد از تولد میباشد.

و بر اساس مصوبات و قراردادهای مربوط به حمایت طفلان و بخشنامه های سازمان ملل در باره تعیین حداقل سن و شرایط مجازات قانونی برای نوجوانان و حمایت از زنان و طفلان در زمان جنگ و درگیریهای مسلحانه.

و بر پایه این واقعیت که در بسیاری از کشورهای دنیا، طفلان در موقعیت بد و نابسامانی زندگی میکنند و نیاز به توجه فوری و ویژه دارند.

و با درک اهمیت و ارزش همکاری های بین المللی برای بهبود شرایط زندگی طفلان در همه ی دنیا و بویژه در کشورهای در حال رشد.

پیمان نامه ای برای حفظ و رعایت حقوق طفلان جهان به قرار زیر تصویب میشود:

ماده 1 (تعریف)

مطابق این پیمان نامه، یک طفل، انسانی است که سن هجده سالگی را هنوز تمام نکرده است مگر اینکه سن بلوغ از نظر حقوق جاری در کشورهای مربوطه زودتر تعیین شده باشد.

ماده 2 (ممنوعیت تبعیض)

1) حکومتهای عضو این پیمان، برای هر طفلی که در قلمرو آنهاست، بدون تبعیض و یا فرق گذاری و بدور از هرگونه وابستگی به نژاد، رنگ پوست، منشاء اجتماعی و قومی و یا ملی، میزان دارایی، معلولیت، وضعیت سرپرست و یا والدین و هر موقعیت دیگری که طفل در آن است، اجرای حقوق مندرج در این پیمان نامه را تضمین میکنند.

2) حکومتهای عضو این پیمان، تمام اقدامات لازم را انجام میدهند تا این اطمینان کامل را بوجود آورند که هر طفلی از همه اشکال تبعیض و فرق گذاری در امان است و بخاطر ابراز عقیده و جهان بینی و فعالیت های والدین یا سرپرست یا اقوام خودش مجازات نمی شود.

ماده 3 (نفع طفل)

- 1) در انجام هر اقدامی که به نوعی به طفل مربوط میشود، چه در بخش عمومی، خصوصی، اداری، غیر اداری و یا هر بخش دیگری، رعایت نفع و تامین سلامت طفل بر سایر مسائل تقدم دارد.
- 2) حکومتهای عضو پیمان موظف اند با رعایت حقوق والدین و یا سرپرست، از طفلان حمایت نموده و اقدامات لازم حقوقی و قانونی را بعمل آورند.
- 3) حکومتهای عضو پیمان، اطمینان میدهند که ارگانها و نهادهای مسئول حمایت طفل، دارای استانداردهای تعیین شده مربوط به تعداد و تخصص نیروی شاغل و تکنیک موجود در موسسات هستند و به ویژه در زمینه ایمنی و بهداشت کنترل کافی وجود دارد.

ماده 4 (وظایف دولتها)

حکومت‌های عضو پیمان، اقدام‌های ضروری و مناسب قانونی، اداری و غیره را بعمل می‌آورند تا حقوق پذیرفته شده در این عهدنامه را اجرا نمایند. حکومت‌ها برای تحقق مفاد این عهدنامه با توجه به حقوق و اوضاع اجتماعی، سیاسی و فرهنگی، تا آخرین حد ممکن از تمامی منابع موجود ملی خود و در صورت نیاز بین ملی استفاده می‌کنند.

ماده 5 (حقوق والدین)

حکومت‌های عضو این پیمان به وظایف، حقوق و مسئولیت‌های والدین و یا سرپرست قانونی طفل توجه لازم را می‌نمایند تا نسبت به طفل در رابطه با حقوق مندرج در این پیمان نامه کوتاهی نشود.

ماده 6 (حق زندگی)

- 1) هر طفلی حق زندگی دارد و این حق مادرزادی اوست که از طرف همه حکومت‌های عضو پیمان به رسمیت شناخته می‌شود.
- 2) ادامه حیات و رشد طفل از طرف حکومت‌های امضاکننده این پیمان نامه بطور کامل تضمین می‌شود.

ماده 7 (حقوق مربوط به تولد)

- 1) هر طفلی از بدو تولد حق داشتن یک نام را دارد که باید در دفاتر مربوطه ثبت شود. همچنین داشتن تابعیت حق اوست و در صورت امکان باید والدین خود را شناخته و از سوی آنها نگهداری شود.
- 2) حکومت‌های عضو پیمان، حقوق عنوان شده در این پیمان نامه را در رابطه با حقوق و قوانین داخلی خود و وظایف بین المللی، بخصوص در مورد طفل بدون تابعیت، تضمین نموده و اجرا می‌نمایند.

ماده 8 (حفظ هویت شخصی)

- 1) حکومت‌های عضو پیمان موظف هستند که حقوق طفل را رعایت کرده و هویت فردی، تابعیت، نام و روابط شناخته شده خانوادگی او را مطابق قانون حفظ نمایند.
- 2) در صورتی که تمام یا بخشی از هویت شخصی بطور غیرقانونی خدشه دار شود، حکومت‌ها سریعاً درصدد ترمیم این خسارت برمی‌آیند.

ماده 9 (جدایی از پدر و مادر)

- 1) حکومت‌های امضاکننده این پیمان نامه اطمینان می‌دهند که یک طفل برخلاف میل والدینش از آنها جدا نمیشود مگر اینکه بر طبق قوانین موجود ثابت شود که آن جدایی به نفع طفل و لازم است. مثلاً وقتی طفل مورد سوء استفاده قرار گرفته و جدای از هم زندگی کنند و تکلیف اقامت طفل باید روشن شود.
- 2) در موقع اجرای بند یک این ماده، باید امکان شرکت همه ی افراد مربوطه در آن تصمیم‌گیری را فراهم آورد.
- 3) حکومت‌ها توجه دارند که حق طفل مبنی بر تماس شخصی و مستقیم با پدر و مادر را در هنگامی که آنها از هم جدا شده‌اند، فراهم کنند مگر اینکه این عمل با منافع طفل در تضاد باشد.
- 4) هرگاه جدایی نتیجه اقدام حکومت باشد، مثلاً زندان، تبعید و یا مرگ یکی از والدین یا هر دو آنها و یا مرگ طفل (مرگ به هر علتی که باشد، تعیین کننده آن است که شخص در آن هنگام به نوعی در "اسارت" قانون بوده است)، حکومت امضاکننده این پیمان نامه موظف است برپایه درخواست والدین یا طفل و یا سرپرست قانونی او، اطلاعات لازم را در مورد محل شخص غایب در اختیار این افراد قرار

دهد، مگر اینکه این عمل به نفع طفل نباشد و به او زیان برساند. حکومتها اطمینان میدهند که افراد با تقاضای چنین درخواستی، از طرف حکومت در خطر قرار نمی گیرند.

ماده 10 (رساندن اعضای خانواده به هم)

- 1) بدنبال ماده 9 بند 1 مندرج در این پیمان نامه، هرگاه طفل یا والدین او درخواست خروج از کشور و یا ورود به کشور دیگری را برای پیوستن به اعضای خانواده خودشان دارند، ترتیب این امر بطور انسانی و سریع از طرف حکومت داده میشود و چنین درخواستی دارای هیچگونه خطری از سوی حکومت برای متقاضی و یا وابستگان او نیست.
- 2) طفلی که والدین او در کشورهای متفاوت بسر میبرند، حق دارد با هر دوی آنها بطور شخصی، منظم و مستقیم تماس داشته باشد، مگر در صورت وجود شرایط استثنایی مثلاً بخاطر حفظ امنیت ملی یا نظم و اخلاق عمومی، لطمه به آزادی و حقوق دیگری و یا نقض حقوق مندرج در این پیمان نامه. حکومتها بر پایه ماده 9 بند 1 این پیمان نامه مکلف به رعایت حق طفل و والدین مبنی بر با هم بودن آنها هستند.

ماده 11 (طفل ربایی)

- 1) حکومتهای عضو پیمان، جهت مبارزه با انتقال و اقامت غیرقانونی طفلان به خارج از کشور، اقدام لازم را می نمایند.
- 2) حکومتها برای این منظور، خواهان قبول توافق نامه های موجود از طرف یکدیگر و یا تصویب توافق نامه های جدید دو یا چند جانبه هستند.

ماده 12 (آزادی عقیده)

- 1) از سوی حکومتهای امضاکننده این پیمان نامه، حق طفلی که که توانایی ساختن نظر شخصی خودش را دارد، به رسمیت شناخته میشود. طفل در تمامی امور مربوط به خود، آزادی بیان و اظهار عقیده شخصی را که مطابق سن و رشد اوست، دارد.
- 2) برای این منظور، به طفل امکان داده میشود که در دادگاهها و در تمام مراحل قانونی، مستقیم یا با کمک وکیل و یا نهاد مسوول و مناسب دیگر، مطابق قوانین موجود، محاکمه شود.

ماده 13 (آزادی آگهانش)

- 1) طفل حق آزادی بیان دارد و این حق در پیوند با آزادی آگهانش است که طفل بدون ترس از محدودیتهای حکومتی، دانستیها و افکار متنوع خود را در قالب کلمات، دست نویس یا چاپ، کارهای هنری یا هر طریق و یا هر وسیله ی انتخابی دیگر، بیان کرده، دریافت نموده و یا به دیگران بدهد.
- 2) اجرای این حق میتواند از طرف قوانین دیگری که لازم هستند، محدود شود: الف) بخاطر حفظ حقوق یا شهرت فردی دیگر. ب) بخاطر حفظ امنیت ملی، نظم عمومی، اخلاق و عفت عمومی و یا سلامتی جامعه.

ماده 14 (آزادی مذهب، وجدان و افکار)

- 1) حکومتها به حق طفل برای آزادی افکار، وجدان و مذهب توجه میکنند.
- 2) حکومتها توجه به حقوق و وظایف والدین یا سرپرست طفل دارند که نقش راهنمایی خود را در رابطه با اجرای این حق در مراحل مختلف سنی طفل، ایفا کنند.

(3) آزادی مذهب و جهان بینی تنها در شرایط قانونی تعیین شده قابل تحدید است که آنهم بخاطر حفظ امنیت ملی، نگهداری نظم اجتماعی، حفظ سلامتی و یا عفت عمومی و یا وقتی منافی حقوق اولیه و آزادی دیگری باشد.

ماده 15 (آزادی تشکیل انجمن و گروه)

- (1) حکومتها حق طفل برای شرکت در اجتماعات را به رسمیت می شناسند.
- (2) اجرای این حق نباید با امنیت ملی و نظم عمومی مبادرت داشته و منافی اخلاق عمومی و یا برخلاف حقوق اولیه و آزادی دیگری باشد.

ماده 16 (حفظ محدوده خصوصی)

- (1) محدوده شخصی و خصوصی هیچ طفلی قابل تعرض نیست. این محدوده که شامل همه جوانب مربوط به امور خانوادگی، مسکونی، حیثیتی و مکاتبات شخصی است، نباید بطور عمد یا غیرقانونی آسیب ببیند.
- (2) برخورداری از حمایت قانونی در مقابل چنین آسیب هایی، حق طفل است.

ماده 17 (استفاده از وسایل ارتباط گروهی)

- (الف) حکومتها با آگاهی از نقش مهم وسایل ارتباط جمعی، خاطرنشان میکنند که طفل باید به همه منابع گوناگون ملی و بین المللی آگاهی رسانی، به ویژه آنهایی که برای سلامت جسمی- روانی او مفیدند، دسترسی یابد. برای این منظور، حکومتهای عضو این پیمان:
- (الف) وسایل ارتباط جمعی را تشویق میکنند تا آگهانش، کاربرد اجتماعی- فرهنگی داشته و با محتوای ماده 29 همخوان باشد.
- (ب) خواهان همکاری بین المللی در زمینه تولید، مبادله و توزیع این آگهانش با مراجعه به منابع رنگارنگ ملی و بین المللی هستند.
- (ج) تولید و پخش کتابهای طفلان را حمایت نموده و گسترش میدهند.
- (د) وسایل ارتباط جمعی را تشویق میکنند تا به نیازهای زبانی و گفتاری طفلی که از اقلیتهای فرهنگی- قومی است، پاسخگو باشند.
- (ه) قوانینی را که حافظ طفل در مقابل آسیب های احتمالی ناشی از این وسایل ارتباطی است، بررسی میکنند بطوریکه ماده های 13 و 18 رعایت شوند.

ماده 18 (نگهداری طفل توسط والدین)

- (1) حکومت ها تاکید و تضمین میکنند که پدر و مادر هر دو با هم مسوول تربیت و رشد طفل هستند.
- (2) حکومتهای عضو این پیمان، جهت اجرای حقوق مندرج در اینجا، از والدین در انجام وظایف خود در رابطه با تربیت و رشد طفل، پشتیبانی میکنند.
- (3) حکومتها تمام اقدامهای لازم را انجام میدهند تا برای نگهداری از طفلانی که والدین شاغل دارند، امکانات مناسب فراهم نمایند.

ماده 19 (حمایت طفلان در برابر سوء استفاده)

- (1) حکومتها با تکیه بر تمام امکانات قانونی، اداری، اجتماعی و آموزشی، طفل را در مقابل هر شکل از رفتار سهل انگارانه با آنها، سوء استفاده جنسی و تجاوز جسمی یا روانی، حمایت میکنند.

2) اقدامات حمایتی حکومتها همراه اجرای روشها و برنامه های اجتماعی است که برای کشف و پیشگیری این جرایم نسبت به طفل موثر باشند. همچنین درمان آسیب وارده بر طفل و کمک به والدین و یا سرپرست در رابطه با سوء استفاده های ذکر شده در بند 1 این ماده بر عهده ی حکومتها است.

ماده 20 (حمایت طفل در دوران جدایی از والدین)

- 1) یک طفل که بطور موقت یا دائم از آغوش خانواده محروم شده و یا بدلیل نفع خودش باید خانواده را ترک کند، حق استفاده از کمکها و حمایت ویژه حکومتی را دارد.
- 2) حکومتها برپایه حقوق جاری و قوانین داخلی خود، اشکال مختلف کمک به چنین طفلی را بکار میگیرند.
- 3) قبول کفالت و یا فرزندخواندگی طفل از طرف اشخاص دارای صلاحیت، شکلی از سرپرستی و مواظبت از طفل است. در این رابطه باید به ریشه ها و نیازهای فرهنگی، مذهبی و قومی طفل توجه کرده و تربیت و پرورش بدون انقطاع طفل را تامین نمود.

ماده 21 (ضمانت های قانونی فرزندخواندگی)

- آن دسته از حکومتهای عضو پیمان که سیستم کفالت و فرزندخواندگی را به رسمیت شناخته یا مجاز می دانند، با اطمینان خاطر نشان میکنند که در تمام این مراحل، منافع طفل و آسایش او تامین میشود. این حکومتها:
- الف) تضمین میکنند که امور مربوط به فرزندخواندگی فقط از طرف مسئولین و ارگانهای تعیین شده و مجاز صورت گرفته و در چهارچوب حقوق جاری و قوانین داخلی اجرا و کنترل میشود.
 - ب) شکل بین المللی فرزندخواندگی را هم به رسمیت شناخته و این امکان را در اختیار طفلانی که داخل کشور از این نظر تامین نیستند، می گذارند.
 - ج) تضمین میدهند که طفل در صورت استفاده از امکان بین المللی فرزندخواندگی، همچنان تحت پوشش کامل حمایتهای حکومتی و ملی قرار دارد.
 - د) تمام اقدامهای مناسب را انجام میدهند تا از سودجویی های مالی در رابطه با فرزندخواندگی بین المللی جلوگیری کنند.
 - ه) در این چهارچوب، خواهان عقد قراردادهای دو یا چند جانبه با کشورهای دیگر هستند تا بتوانند از جریان مثبت و موفق فرزندخواندگی بین المللی اطمینان حاصل کنند.

ماده 22 (حقوق پناهنده)

- 1) حکومتهای امضاکننده این پیمان نامه، با انجام اقدامهای مناسب، حقوق طفلی را که از نظر قوانین داخلی و یا بین المللی پناهنده شناخته شده است، تضمین میکنند. این حقوق شامل کمکهای انسانی و در جهت احقاق همه حقوق مندرج در این پیمان نامه و همینطور دیگر پیمان های منطقه ای و بین المللی است که بر پایه تامین حقوق بشر و حقوق طفل استوار هستند، صرف نظر از اینکه طفل تنها با والدین و یا همراه دیگری باشد.
- 2) برای این منظور، حکومتهای امضاکننده این پیمان نامه، نهایت تلاش خود را میکنند تا از طریق همکاری با سازمان ملل متحد و یا تشکیلات وابسته به آن و همچنین با کمک دیگر سازمانهای مسئول منطقه ای و یا فرامنطقه ای که در زمینه حمایت طفل در ارتباط با سازمان ملل هستند، با تمام نیرو طفل پناهنده را نگهداری کرده و یاری رسانند تا والدین یا افراد فامیل خود را پیدا نموده و به آنها ملحق شود. در صورتیکه افراد مزبور پیدا نشوند، آن طفل مانند بقیه طفلان شامل قانون مربوطه به محرومیت موقت یا دائم از آغوش خانواده میشود. (ماده 20 بند 1)

ماده 23 (حقوق طفلان معلول)

- 1) حکومتها اعلام میدارند که اگر یک طفل دارای نقص بدنی یا عقلی است، باید در عین معلولیت خودش، یک زندگی شایسته انسانی داشته باشد. زندگی که در آن، حیثیت او محفوظ باشد و شرکت فعال و مستقل او در زندگی جمعی تسهیل گردد.
- 2) حکومتها اعلام میکنند که طفل معلول، دارای حق حمایت ویژه حکومتی است و باید تا حد ممکن، برای آن طفل و والدین و یا سرپرست او امکانات مناسب را فراهم نمود.
- 3) با توجه به نیازهای اختصاصی طفل معلول، باید حمایتهای مندرج در بند 2 این ماده را در صورت امکان چنان سازمان داد که وضعیت مالی والدین و یا سرپرست در نظر گرفته شود و خدمات ارائه شده در جهت آموزش و پرورش و شکوفایی هر چه بیشتر طفل باشند.
- 4) حکومتها، با تکیه بر همکاری بین المللی، خواهان تبادل نظرها و تجربه های مختلف اداری، فنی، پزشکی و تربیتی در زمینه طفلان معلول هستند تا به ویژه کشورهای در حال رشد با آشنایی با امکانات و پیشرفتهای لازم بتوانند به آن دسته از طفلان کمکها و خدمات مفیدتری را ارائه دهند.

ماده 24 (مراقبتهای بهداشتی)

- 1) حکومتها، حق طفل برای داشتن سلامتی و استفاده از همه ی امکانات برای سلامت ماندن، بهبودی و درمان بیماری را به رسمیت می شناسند و تضمین میکنند که هیچ طفلی از این حق محروم نخواهد ماند.
- 2) حکومتها برای تامین این حق طفل، اقدامهای مناسب را انجام میدهند: الف) تعداد مرگ و میر نوزادان و طفلان را کاهش میدهند. ب) خدمات درمانی سراسری برای طفلان را سازمان میدهند و از تامین نیازهای اولیه بهداشتی، اطمینان حاصل میکنند. حکومتها به سلامتی مادر قبل و بعد از زایمان توجه کرده و با بیماری ها و کمبود یا بدی تغذیه مبارزه میکنند و در این رابطه امکان تهیه مواد غذایی و آب آشامیدنی سالم را با رعایت حفظ محیط زیست، فراهم می نمایند. ج) به امر آموزش همه مردم و به ویژه طفلان و والدین توجه نموده و تلاش میکنند تا اهالی اصول اولیه بهداشتی و بهداشتی را فرگیرند. آنها مثلا با فواید از سینه شیردادن، بهداشت شخصی و تمیز نگهداشتن محیط زیست و چگونگی پیشگیری از سوانح آشنا میشوند و در عمل هم از پشتیبانی حکومتها برخوردارند. د) مراکز مشاوره برای والدین و روشنگری در زمینه تنظیم خانواده را سازماندهی میکنند.
- 3) حکومتها جهت مبارزه با خرافات و عاداتی که برای سلامتی طفل زیان بخش هستند، اقدامات لازم و مناسب را انجام میدهند.
- 4) حکومتها خود را موظف می دانند که از همکاری های بین المللی پشتیبانی نموده و آن را تقویت نمایند تا مفاد این ماده بدون کم و کاست جامه عمل بخود بپوشاند و در این باره باید به نیازهای کشورهای در حال رشد توجه ویژه نمود.

ماده 25 (کنترل و رسیدگی منظم به مکان نگهداری)

- طفلی که از طرف مسوولین امر جهت نگهداری و پرستاری و یا درمان ناراحتی جسمی یا روانی بستری میشود، از حق کنترل و رسیدگی منظم تمام امور به نفع خودش برخوردار است و این حق از طرف حکومتهای عضو پیمان به رسمیت شناخته میشود.

ماده 26 (بیمه و خدمات اجتماعی)

- 1) حکومتها حق طفل مبنی بر استفاده از خدمات و بیمه امور اجتماعی را به رسمیت می شناسند و اقدامهای ضروری برای نیل به این مقصود را در هماهنگی با حقوق جاری و قوانین داخلی انجام میدهند.
- 2) در ارائه این خدمات و برای کمک به طفل، باید شرایط عمومی و اقتصادی طفل و والدین یا سرپرست قانونی در نظر گرفته شود.

ماده 27 (استاندارد و سطح زندگی)

- 1) حکومت حق طفل را برای داشتن سطحی از زندگی که متناسب با موقعیت و رشد روحی، جسمی، قومی و اجتماعی اوست، به رسمیت می‌شناسد.
- 2) تامین شرایط مطلوب برای طفل، در مرتبه نخست، وظیفه والدین و یا سرپرست اوست.
- 3) حکومت ها بر پایه امکانات و قوانین داخلی خود، تلاش می کنند تا به والدین و یا سرپرست قانونی طفل کمک های لازم را نموده و در صورت نیازمندی، برای آنها خوراک، مسکن و تن پوش فراهم کنند.
- 4) حکومت ها برای تامین خواست های مالی طفل در برابر والدین و یا سرپرست، چه در داخل و یا خارج از کشور، اقدامات مقتضی را انجام می دهند.

ماده 28 (حق آموزش و پرورش)

- 1) حکومت ها حق آموزش و پرورش را برای طفل به رسمیت می شناسند و بویژه برای تحقق آن:
 - الف) تحصیل دوره ابتدایی را برای همه اجباری و رایگان می کنند.
 - ب) مدارس گوناگون آموزشی و حرفه ای را بوجود می آورند و آنها را بطور ارزان یا رایگان در اختیار افراد کم درآمد قرار می دهند.
 - ج) امکان ورود به مدارس عالی را در دسترس همه گذاشته و از آن حمایت می کنند.
 - د) مشاوری شغلی و حرفه ای را برای همه طفلان ممکن و قابل دسترسی می نمایند.
 - ه) برای کاهش تعداد طفلانی که مدرسه را رها می کنند، تلاش نموده و اقدامات مناسب را برای حضور منظم طفلان در مدرسه انجام می دهند.
- 2) حکومت های عضو پیمان کوشش خود را می کنند تا روند آموزش و پرورش در مدارس درخور منزلت انسانی بوده و با محتوای این عهدنامه هم خوان باشد.
- 3) حکومت ها از همکاری های بین المللی در امور آموزشی و پرورشی استقبال کرده و بخصوص هدف ریشه کنی بیسوادی و گسترش فن و دانش را دنبال می کنند و در این مورد هم به نیازهای کشورهای در حال رشد بیشتر توجه می شود.

ماده 29 (اهداف تربیتی)

- 1) حکومت های عضو پیمان تایید می کنند که تربیت باید:
 - الف) شخصیت، استعداد و توانایی های روانی و جسمی طفل را تقویت و شکوفا نماید.
 - ب) احساس احترام و توجه به حقوق بشر و آزادی های پایه ای مصوب سازمان ملل متحد را، در طفل پرورش دهد.
 - ج) نسبت به والدین، هویت فرهنگی و زبان و ارزش های ملی سرزمین پدری ایجاد علاقه و توجه نموده و احترام به فرهنگ دیگر سرزمین ها را تقویت کند.
 - د) طفل را برای زندگی در یک جامعه آزاد بر پایه تفاهم، صلح، تحمل دگراندیشان و دیگرباشان، تساوی حقوق زن و مرد و دوستی خلق ها و گروه های قومی یا ملی_ مذهبی، آماده کند.
 - ه) علاقه و توجه به طفل را نسبت به محیط زیست و طبیعت بیشتر کند.
- 2) این ماده و ماده 28 اجازه ندارند چنان تفسیر شوند که موجب اخلاص یا خدشه در آزادی شخص حقیقی و یا شخص حقوقی دیگری شوند. در تاسیس مدارس آموزشی هم با توجه به رعایت بند 1، باید حداقل استانداردهای تعیین شده حکومتی موجود باشند.

ماده 30 (حمایت از اقلیت ها)

طفالن متعلق به اقلیت های مذهبی، قومی و یا زبانی در کشورهایی که این اقلیت ها وجود دارند، دارای این حق هستند که همراه دیگر آشنایان بطور جمعی یا فردی از زبان فرهنگ و مذهب خود برخوردار بوده و از آنها استفاده کنند.

ماده 31 (حق بازی و اوقات فراغت)

- 1) حکومت ها حق طفل را برای داشتن بازی، سرگرمی، وقت آسایش و استراحت به رسمیت می شناسند. طفل می تواند بطور فعال و آزادانه در امور فرهنگی و هنری در خور سنی خودش، شرکت جوید.
- 2) حکومت ها به حق طفل برای فعالیت های هنری و فرهنگی توجه داشته و با اقدام های خود، آنرا پشتیبانی می کنند و امکانات مناسب را برای انجام فعالیت های فرهنگی_ هنری و همچنین اوقات فراغت و سرگرمی طفل فراهم می نمایند.

ماده 32 (ممنوعیت استثمار)

- 1) حکومت ها این حق را به رسمیت می شناسند که طفل استثمار اقتصادی نگردیده و به کاری که برای سلامتی جسم یا جان و یا تربیت و تکامل او زیان بخش است، گمارده نشود.
- 2) حکومت ها برای تضمین و اجرای این حق، امکانات مختلف قانونی، اجتماعی، اداری و آموزشی را بکار می برند. حکومت ها برای این منظور و در هماهنگی با پیمان ها و توافق نامه های بین المللی دیگر، ضمن تعیین سن آغاز اشتغال و تنظیم مدت و شرایط کار طفل، مجازات مختلف همراه محاصره اقتصادی دولت خاطی را بررسی می نمایند.

ماده 33 (حمایت در برابر مواد مخدر)

حکومت ها تمامی اقدامات مناسب همراه استفاده از امکانات قانونی، اداری، اجتماعی و آموزشی را بعمل می آورند تا طفل را بر علیه موادی که مطابق اسناد بین المللی بعنوان مواد اعتیادآور و مخدر شناخته شده اند، حمایت نمایند و از بکارگیری غیرمجاز طفلان در تولید و یا توزیع این مواد جلوگیری می کنند.

ماده 34 (حمایت در برابر سوء استفاده جنسی)

- حکومت های عضو پیمان، خود را موظف می دانند که طفل را در مقابل هرگونه استثمار سکسی و سوء استفاده جنسی حمایت کنند. حکومت ها برای این منظور دست به اقداماتی در سطح داخل و خارج از کشور می زنند تا:
- الف) طفلان به روابط جنسی غیر قانونی و یا اجباری کشانده نشوند.
 - ب) طفلان در زمینه فاحشه گری مورد استفاده قرار نگیرند.
 - ج) از طفلان در پورنوگرافی و نمایش های سکسی استفاده نشود.

ماده 35 (خرید و فروش انسان)

حکومت های عضو پیمان با بکارگیری تمامی امکانات موجود داخلی و خارجی، منطقه ای و فرامنطقه از سرقت و خرید و فروش طفلان به هر منظوری که باشد، جلوگیری می کنند.

ماده 36 (حمایت در برابر انواع دیگر استثمار)

حکومت های عضو پیمان، طفلان را در مقابل انواع استثمار که به شکلی به زیان آنهاست، حمایت می کنند.

ماده 37 (ممنوعیت شکنجه، تضمین قانونی در اجرای مجازات)

حکومت ها تضمین می کنند که:

(الف) هیچ طفلی مورد شکنجه قرار نگیرد و رفتار غیر انسانی و توهین آمیز با او نشود. اجرای مجازات اعدام و حبس های طولانی مدت برای طفلان تا قبل از پایان سن هجده سالگی ممنوع است.

(ب) توقیف و حبس های غیرقانونی و بر پایه ی تصمیم های شخصی، ممنوع است. حکم زندانی شدن برای طفلان مطابق قانونی و بعنوان آخرین امکان و آنهم برای مدتی بسیار کوتاه، صادر می شود.

(ج) با هر طفلی که در حبس بسر می برد باید رفتاری انسانی و بدون تحقیر و توهین و متناسب با سن او داشت. این طفلان را باید در زندان از بزرگسالان جدا نمود مگر اینکه این عمل به نفع طفل نباشد. هر طفلی حق دارد با خانواده خود بصورت ملاقات و یا نامه ارتباط داشته باشد، مگر در شرایط فوق العاده استثنایی.

(د) هر طفل زندانی حق استفاده از وکیل را برای دفاع از خود دارد و باید در دادگاه قانونی و ناوابسته که جانبدار دولت، حزب، فرقه یا آیینی نباشد، محاکمه شود. طفل حق دارد به دیگر مراجع صلاحیت دار قانونی در مورد حکم خود شکایت کند و به کار او سریع رسیدگی شود.

ماده 38 (حمایت در انجام خدمت وظیفه)

(1) حکومت ها وظیفه قانونی دارند که حتی در شرایط جنگی، قوانین انسانی و مربوط به کودکان را رعایت کنند و بر اجرای آنها نظارت داشته باشند. حکومت ها تضمین می کنند و برای اجرای این تضمین همه اقدامات ضروری را انجام می دهند که هیچ کودکی تا قبل از پایان سن پانزده سالگی خود، در جنگ شرکت داده نشود.

(2) حکومت های عضو پیمان، افرادی را که هنوز سن پانزده سالگی خود را تمام نکرده اند، به جنگ نمی فرستند و در شرایط اضطراری تنها از افراد نسبتاً مسن تر استفاده می کنند.

(3) حکومت های عضو پیمان در شرایط جنگی هم تمام اقدامات را برای حمایت کودکان آسیب دیده از جنگ، انجام می دهند.

ماده 39 (بازسازی اجتماعی کودکان آسیب دیده)

برای سلامتی روحی، جسمی و اجتماعی کودکی که قربانی نوعی از بدرفتاری، شکنجه، استثمار یا هر عمل غیرانسانی شده است، حکومت های عضو پیمان همه اقدامات مناسب را انجام می دهند. بازسازی جسمی و روانی باید در محیط و شرایط مناسب، سلامتی و منزلت کودک را تامین کند.

ماده 40 (بازسازی اجتماعی کودکان مجرم)

(1) حکومت ها به هر کودکی که بدنبال دوره حبس یا اتهام وارده آسیب دیده است، کمک و اقدامات لازم را جهت درمان او می نمایند. بطوریکه منزلت او خدشه دار نشده و احترام به حقوق بشر و توانایی او در ایفای نقش مثبت در جامعه با رعایت سنی که دارد، تقویت شود.

(2) همصدا با دیگر پیمان های بین المللی، حکومت ها تضمین می کنند که هیچ کودکی با انجام عملی که در زمان ارتکاب، مطابق قوانین جرم نموده است، مجازات نمی شود و هر کودکی که بنوعی در مقابل قانون گناه کار شناخته شده و متهم یا مجازات می شود، این حداقل حقوق را دارد:

(الف) تا قبل از اثبات جرم بطور قانونی، بی گناه است.

ب) بلافاصله والدین و یا سرپرست کودک باید به موضوع اتهام واقف شده و بتوانند از ابزار حقوقی و داشتن وکیل برای دفاع از کودک برخوردار باشند.

ج) دادگاه یا نهاد حقوقی مربوطه بلافاصله به مورد کودک رسیدگی نماید و در صورتیکه سن و شرایط کودک اجازه دهند و نفع و آسایش کودک مختل نشود، والدین یا سرپرست کودک هم در دادگاه شرکت می کنند.

د) کودک را نباید مجبور کرد که شهادت داده و یا خود را گناهکار بداند و یا از طریق تماس با شاهدان بر آنها تاثیر بگذارد.

ه) هرگاه حکم دادگاه اولیه مبنی بر مجرم شناختن و مجازات کودک بود، باید دادگاه یا مرجع بالاتری که جانبدار حکومت، حزب، فرقه یا آیینی نبوده و کاملاً نوابسته باشد، حکم صادره قبلی را بررسی و به شکایت رسیدگی کند.

ی) اگر کودک زبان بازجو را نمی داند، باید بطور رایگان مترجم در اختیار او گذاشت. و) هیچگاه نباید محدوده خصوصی کودک و شخصیت او دچار آسیب شود.

3) دولت ها تلاش می کنند با استفاده از همه امکانات مختلف در جهت بهتر کردن روند دادگاه ها بکوشند و به کودکان در این مراکز کمک نمایند؛ بخصوص:

الف) تعیین حداقل سن برای يك کودک که در صورت ارتکاب جرم، بتوان او را مجرم شناخت.

ب) کوشش برای حل مسایل بدون دخالت دادگاه ولی اکیدا بر پایه رعایت حقوق بشر و قوانین مدنی.

4) برای اطمینان از سلامتی جریان حقوقی و اینکه به کودک اجحافی نشود، باید تدارکات زنجیره ای گوناگونی انجام شده یا در دست اجرا باشد مانند: تعیین سرپرست، نظارت و مشاوره آزادی مشروط و مسایل مربوط به قیم، آموزش و پرورش و بسیاری نکات روانشناسی و اجتماعی دیگر.

ماده 41 (برتری حقوقی برخی از کشورهای دنیا)

این پیمان نامه تبیینی با حقوق کودکان در کشورهای از این نظر پیشرفته تر ندارد و در اجرای بهتر احقاق حقوق کودکان دخالتی نمی کند. حقوقی که برای کودکان مناسب تر هستند و:

الف) جزو قوانین يك حکومت عضو این پیمان محسوب می شوند.

ب) جزو حقوق ملی و مدنی آن کشور هستند.

بخش دوم عهدنامه

ماده 42 (معرفی عهدنامه)

حکومت های عضو پیمان خود را موظف می دانند که مفاد و مصوبات این پیمان نامه را از راههای گوناگون و موثر در اختیار بزرگسالان و همچنین کودکان قرار دهند تا آنها با این پیمان نامه آشنا شوند.

ماده 43 (کمیسیون حقوق کودکان)

1) کمیسیون حقوق کودکان، برای کنترل پیشرفت اموری که حکومت های عضو پیمان، تضمین آنرا داده اند، تشکیل می شود. این کمیسیون تکالیف و وظایف زیر را بر دوش می گیرد.

2) کمیسیون از ده نفر که از نظر حرفه ای و اخلاقی، کارشناسان بلندپایه هستند تشکیل شده است که از طرف حکومت های حاضر در این پیمان نامه و از میان افراد تابع همان حکومت ها انتخاب می شوند. در ترکیب افراد این کمیسیون به پراکندگی جغرافیایی و سیستم حقوقی کشورها توجه می شود.

3) اعضای کمیسیون به روش مخفی از لیست پیشنهادی حکومت های عضو پیمان انتخاب می شوند. هر حکومت می تواند فقط يك نفر از تابعین خودش را پیشنهاد کند.

(4) اولین انتخابات کمیسیون حداکثر شش ماه بعد از تصویب این پیمان نامه برگزار می شود و انتخابات بعدی هر دو سال یکبار انجام می پذیرند. دبیرکل بطور کتبی و حداکثر چهارماه قبل از انتخابات، از حکومت های عضو پیمان درخواست می کند که پیشنهادات خودشان را ظرف دو ماه ارائه دهند. دبیرکل بر پایه این پیشنهادات همه اسامی را برطبق حروف الفبا و ذکر نام حکومت پیشنهاد دهنده تهیه کرده و به اطلاع همه حکومت ها می رساند.

(5) جلسه برای انتخابات که از طرف دبیرکل سازمان ملل اعلام و تشکیل شده است در صورت حضور دوسوم حکومت های عضو پیمان، قدرت تصمیم گیری دارد. افراد پیشنهاد شده در لیست که اکثریت مطلق آرای حاضرین را کسب کنند بعنوان نماینده و کارشناس عضو کمیسیون شناخته می شوند.

(6) اعضای کمیسیون برای مدت چهارسال انتخاب می شوند و در صورت پیشنهاد مجدد، می توانند دوباره انتخاب شوند. مدت عضویت پنج نفر از اعضای کمیسیون که در بار اول انتخاب شده اند، بعد از دو سال تمام می شود که نام آنها در قرعه تعیین و بلافاصله بعد از انتخابات اعلام می شود.

(7) در صورت فوت یا استعفای یکی از اعضای کمیسیون و یا اگر يك عضو به هر دلیلی نتوانست انجام وظیفه کند، حکومتی که آن عضو را پیشنهاد کرده است از بین تابعین خود، يك کارشناس را معرفی می کند که با موافقت کمیسیون، برای مدت باقی مانده، به عضویت کمیسیون درمی آید.

(8) کمیسیون، اصول کار و فعالیت های خود را برنامه ریزی می کند.

(9) کمیسیون، هیات مدیره خود را برای مدت دو سال انتخاب می کند.

(10) جلسات کمیسیون معمولاً سالی یکبار در محل سازمان ملل یا مکان مناسب دیگری که کمیسیون مشخص کند تشکیل می شود. مدت جلسه با توافق دبیرکل سازمان ملل تعیین می گردد.

(11) مکان و نیروی انسانی که کمیسیون برای انجام وظایف خود نیاز دارد، از طرف دبیرکل سازمان ملل متحد تامین می شود.

(12) به اعضای این کمیسیون با موافقت مجمع عمومی حکومت های عضو این پیمان نامه، درآمدی تعلق می گیرد که از محل صندوق سازمان ملل و طبق مقررات آن تامین می شود.

ماده 44 (گزارش دهی و گزارش گیری)

(1) حکومت های عضو پیمان موظف هستند که گزارشات خود را درباره فعالیت ها و اقدامات مربوط به تحقق و پیگیری تصمیمات این پیمان نامه تهیه و تنظیم نموده و ارائه دهند و آنهم: الف) ظرف دو سال بعد از تصویب این پیمان نامه برای حکومت های مربوطه.

ب) سپس هر پنج سال یکبار.

(2) در گزارشات باید مشکلات اصلی را که مانع اجرای مصوبات بوده اند، ذکر نموده و تصویر کامل و دقیقی از چگونگی اجرای مصوبات ارائه نمود.

(3) محتوای گزارشات حکومتی عرضه شده به کمیسیون نباید در گزارشات بعدی که مطابق بند (ب) در اصل شماره (6) این ماده ارائه می گردند، تکرار شوند.

(4) کمیسیون می تواند از حکومت های مربوطه در مورد اجرای این پیمان نامه، تحقیق و پرس و جو کند.

(5) کمیسیون، گزارش فعالیت های اقتصادی و اجتماعی خود را هر دو سال یکبار به مجمع عمومی تقدیم می کند.

(6) حکومت های عضو پیمان، گزارشات ارائه شده را در سرزمین های خود منتشر و به اطلاع مردم می رسانند.

ماده 45 (وظایف ارگان های ویژه سازمان ملل)

برای پیشبرد و اجرای قاطع این پیمان نامه و گسترش همکاری های بین المللی در این رابطه:

الف) "کارگاه کمک به کودکان" و دیگر سازمان ها و تشکیلات ویژه سازمان ملل، در مسایل مربوط به زمینه کاری خودشان، نماینده سازمان ملل متحد برای اجرای پیمان های بین المللی هستند. کمیسیون اگر لازم بداند، می تواند از این ارگان های ویژه سازمان ملل متحد برای همکاری در زمینه های مربوطه دعوت نموده و یاری دریافت کند.

ب) کمیسیون حقوق کودکان در صورت لزوم با ارگان های سازمان ملل تماس گرفته و با درخواست کتبی همراه ارایه گزارش کشور های طرف قرارداد، از مشاوره فنی و کارشناسی آن ارگان مربوطه کمک می گیرد.

ج) کمیسیون می تواند جهت اجرای مفاد مربوط به حقوق کودک، به مجمع عمومی پیشنهاد پرسش و درخواست از دبیرکل را بنماید.

د) کمیسیون می تواند بر پایه اطلاعاتی که طبق ماده 44 و ماده 45 کسب کرده است، پیشنهادات و توصیه های لازم را به حکومت مربوطه داده و مجمع عمومی را هم در جریان بگذارد.

بخش سوم عهدنامه

ماده 46 (امضاها)

این پیمان نامه جهت امضا در اختیار همه حکومت های قرار دارد.

ماده 47 (تایید رسمی)

این پیمان نامه در اختیار دبیرکل سازمان ملل متحد گذاشته شده است.

ماده 48 (پذیرش این پیمان نامه)

این پیمان نامه جهت پذیرش در اختیار همه حکومت ها قرار گرفته و سند توافق هر حکومت بطور ثبت شده و تحت عنوان "پذیرش نامه" در نزد دبیرکل می باشد.

ماده 49 (قدرت اجرایی)

- این پیمان نامه درست سی روز پس از دریافت بیستمین پذیرش نامه توسط دبیرکل سازمان ملل، قدرت اجرایی می یابد.
 - هرگاه حکومتی بعد از دریافت بیستمین پذیرش نامه به این پیمان نامه پیوسته و پذیرش نامه را امضا کند، تاریخ قدرت اجرایی برای آن حکومت، سی روز پس از ورود و امضای پذیرش نامه است.
- * توضیح: آغاز اعتبار و قدرت اجرایی این پیمان نامه مطابق این مصوبه از تاریخ دوم سپتامبر 1990 میلادی است-م)

ماده 50 (تغییرات)

- هر حکومت عضو پیمان می تواند پیشنهاد يك تغییر در این پیمان نامه را داده و آنرا به دبیرکل تسلیم کند. دبیرکل این پیشنهاد دریافتی را به اطلاع سایر حکومت های عضو پیمان رسانده و درباره آن نظر خواهی می کند. اگر چهار ماه پس از اظهار يك پیشنهاد، حداقل يك سوم حکومت ها با آن پیشنهاد موافق بودند، دبیرکل، تشکیل جلسه عمومی را برای طرح آن پیشنهاد اعلام می کند. هر تغییری که توسط اکثریت حاضرین در جلسه پذیرفته شد، جهت تصویب به مجمع عمومی ابلاغ می شود.

(2) تغییر پذیرفته شده در پیمان نامه پس از تصویب مجمع عمومی و توافق دوسوم اکثریت حکومت ها، قدرت اجرایی دارد.

(3) تغییری که اعتبار و قدرت اجرایی یافته است، تنها برای حکومت هایی که آنرا پذیرفته اند، می تواند پیگرد قانونی داشته باشد.

ماده 51 (قید و شرط)

(1) دبیرکل سازمان ملل متحد با تاکید اعلام می کند؛ هر حکومتی که هنگام ورود و پذیرش این پیمان نامه قید و شرطی بگذارد، با آغوش باز پذیرفته و آنرا به اطلاع سایر حکومت ها می رساند.

(2) قیود و شروطی که با هدف و منظور این پیمان نامه منافات دارند، پذیرفته نمی شوند.

(3) قید و شرط ها می توانند از طریق یادداشت کوتاه و تاریخ دار به دبیرکل، در هر زمانی پس گرفته شوند. دبیرکل، سایر حکومت ها را از آن یادداشت مطلع می کند.

ماده 52 (استعفا)

يك حکومت می تواند استعفای خود را از شرکت و پذیرش این پیمان نامه از طریق نامه کتبی به دبیرکل اعلام کند. یکسال بعد از دریافت آن نامه توسط دبیرکل، استعفا قدرت قانونی دارد.

ماده 53 (نگهداری)

دبیرکل سازمان ملل متحد به عنوان نگهدارنده و حافظ این پیمان نامه تعیین می شود.

ماده 54 (امانت)

نوشته اصل این پیمان نامه که به زبان های عربی، چینی، انگلیسی، فرانسوی، روسی و اسپانیایی است و همگی به يك اندازه اعتبار دارند، به رسم امانت، نزد دبیرکل سازمان ملل متحد گذاشته شده است.